

kultura

POSJETILI
SMO FRATRA
I POZNATOG
HVARSKOG
KIPARA

Fra Jaki je 'posijao' 800 skulptura po svijetu, a svome Pašmanu podario je 'Sina čovječjega'

➔ Likovno sam ga upriličio na način da sam lik Isusa Krista postavio u formu upitnika nad kuglom zemaljskom: 'Kad sin čovječji ponovno dođe, hoće li naći vjeru na Zemlji?', što je pitanje Kristovo iz Evanđelja - objašnjava fra Jaki

Do sada smo više puta čitali ili slušali o hvarskim kiparima, bilo da je riječ o novinama, periodici ili izložbama, pri čemu se najčešće polazilo od njihova podrijetla.

MIRKO CRNČEVIĆ

Jedna takva impozantna putujuća izložba "Četiri kipara otoka Hvara", posvećena suvremenim kiparima Perušku Bogdaniću, Slavomiru Drinkoviću, Kažimiru Hrašti i Kuzmi Kovačiću, realizirana je od 2001. do 2003. godine (Stari Grad, Split, Zadar, Szenten-

dre i Beč), međutim, mi smo ovih dana u gradu podno Fortice posjetili još jednog veoma značajnog i njima generacijski bliskog kipara - fra Joakima Jakija Gregova, predstojnika Franjevačkog samostana bl. Gospe od milosti (1461.), koji je svojim življenjem i stvaralaštvom također uvelike zadužio školu, cijelu našu domovinu, pa i svijet.

Trenutno u kamenu radim jednu klasicističku skulpturu sv. Ante s Isusom u naručju, koja ostaje na Hvaru. Riječ je zapravo o kultu, nema tu neke pretjerane umjetničke

'Našim materama u spomen' u Pašmanu - obala

U posljednjih 26 godina u crkvama, na javnim mjestima, vratima itd. u gradu Hvaru instalirano je više od 20 njegovih umjetničkih djela, a na otoku ih je ukupno barem tridesetak

Fra Joakim Jaki Gregov u svojem atelijeru u Hvaru

Skulptura sv. Franje Asiškog (u adoraciji) ispred franjevačkog samostana u Hvaru

ekspresivnosti, dakle, najvažnije je ono po čemu nekog sveca prepoznajemo, a sv. Antu pamtim po njegovim propovijedima, po njegovoj ljubavi prema čovjeku, prema nevoljnima. To je on naslijedio od Krista, koji je isto činio, a po legendi ga je sv. Ante doista i držao u naručju - kazao nam je fra Jaki za susreta u njegovu atelijeru, dodavši da je od tiskanja zadnje monografije (2017.) do danas realizirao čak 150 umjetničkih djela.

To je zapravo samo dio od ukupno 700 do 800 koliko ih je do sada napravio u bronci, drvu i kamenu. Znamo da je u zemljama sjeverne Amerike služio od 1984. do 1991. godine, gdje je iza njega ostalo oko 300 umjetničkih djela. Samo ih je 36 u montrealskoj crkvi sv. Nikole, a u posljednjih 26 godina u crkvama, na javnim mjestima, vratima itd. u gradu Hvaru instalirano ih je više od 20, a na otoku ih je ukupno barem tridesetak. Svoje rodnom Pašmanu u kolovozu je podario "Sina čovječjega", monumentalnu skulpturu koja oduševljava ne samo njegove obojane, nego i ostale posjetitelje toga škoja.

Ideja za tu skulpturu potekla je od one Kristove rečenice iz Evanđelja u kojoj se on pita: "Kad sin čovječji ponovno dođe, hoće li naći vjeru na Zemlji?" Krist sam sebe na 60-ak mjesta u Evanđeljima naziva Sinom čovječjim, pa je tako nazvana i skulptura. Ja sam je likovno upriličio na način da sam lik Isusa Krista postavio u formu upitnika nad kuglom zemaljskom, *puncto interrogativo*. Pitanje je potresno, pa je u svemu tome zato i prisutna tolika dramatika, a skulptura je od bronce veličine tri metra i postavljena na jednom molu na pašmanskoj rivi bez ikakve pompe, onako za svoj gušt - govori veliki hvarski kipar-figurativac pretežito sakralne tematike.

Materama u spomen

Inače, još ranije je na ulazu u Pašman postavio jednu drugu skulpturu, koju je nazvao "Zagrljaj vala", ženski lik kojeg oplakuje more. Budući da za fra Jakija kažu da on nije samo kipar i predstojnik samostana, nego isto tako vrstan slikar, restaurator, pjesnik, mornar, ribar, misionar, teolog, pa i vojnik, jer se 1991. godine iz inozemstva vratio u domovinu da bi djelovao među braniteljima, on je na tamošnjem skoju postavio i jednog "ribara", ali i monumentalnu skulpturu "Našim materama u spomen" uz obalu. Tu su tri generacije ženske čeljadi, baka i mater koja drži svoju kćer i malu djecu. Prema tome, on svojoj rodni kraj

Još ranije je na ulazu u Pašman postavio jednu drugu skulpturu, koju je nazvao 'Zagrljaj vala', ženski lik kojeg oplakuje more

nikad ne zaboravlja i drži se one "ako si velik u svome mjestu, velik si svugdje". Stoga je za tamošnje sunještane dovršio i skulpturu sv. Ante, jer je on nebeski zaštitnik Pašmana, ali još nije postavljena. Međutim, kipar in je također namijenio još jednu, koja će krasiti uvalu Lučina. Bit će to opet ženski lik s luči u ruci, jer je spomenuta uvala i dobila ime po tome što se tu nekoć brala luč od borova koja je u ono doba služila kao svjetlost. No mi ga ipak pitamo o njegovu "hvarskom opusu", što je tu na skoju zapravo najimpresivnije. - U Hvaru sam zaista najdulje, tu stvaram, tu mi je atelijer, a spomenut ćemo samo neke, poput sv. Florijana s anforom iz koje teče voda ispred DVD-a, sv. Benedikta ispred benediktinskog samostana, vratanica katedrale sv. Stjepana, pa 14 postaja Puta križa u gradu. U tom ciklusu je i bista Ivana Vučetića, izumitelja daktiloskopijske, u gradskom parku, a kod mene u samostanu pieta "Oplakivanje Krista", za čiju kompoziciju je s međunarodne izložbe Bienale del Lacio 1981. stigla prva nagrada za kiparstvo, reljef dolaska sv. Franje na naše obale i "Mojsije naroda moga" koji neće ostati na otoku. Tu su još kamenu oltar u našoj domicilnoj crkvi i Put križa, a zasigurno je najimpresivnije djelo skulptura sv. Franje ispred samostana, koja odražava njegovu bit, tj. klanjanje Kristu, odnosno adoraciju - kazuje nam autor toga grandioznog djela.

Lik je uvijek svetački, a interpretacija dio umjetničkog izražaja, dodaje umjetnik, za kojeg je Slovenka Ana Podhostnik u povodu njegove izložbe u Ljubljani (2003.) prigodno napisala da je on najbolji svećenik među kiparima i najbolji kipar među svećenicima. U neposrednoj blizini samostana je i bista fra Fulgencija Careva (1826. - 1901.), nadbiskupa skopskoga i biskupa hvarskoga, a u obližnjoj Milni, čiji je fra Jaki župnik, mjesto krase njegova skulptura sv. Teodora, veliki kamenu križ i prekrasni tabernakul. Radio je on i vitraje u tamošnjoj i svojoj crkvi u Hvaru, na rozeti katedrale, pa čak i u crkvi sv. Nikole u Zastrižiscima, tako da sve to i nije baš lako ni nabrojiti, ali fra Jaki je doista ostavljao traga za sobom ma gdje god da je bio i živio. ●